

AZ AGYHÁRTYAGYULLADÁSOKRÓL / MENINGITIS-RŐL MINDENKINEK

Mit jelent az a szó: meningitis?

A meningitis (kiejtve meningitisz) orvosi kifejezés, magyarul agyhártyagyulladás jelent, mely az agyvelőt körülvevő burok gyulladása. Leggyakoribb oka vírus vagy baktérium okozta fertőzés.

Baktérium okozta, úgynevezett gennyes agyhártyagyulladásokról

Baktériumok, a vírusokhoz képest ritkábban okoznak agyhártyagyulladást, a betegség azonban nagyon súlyos lehet és igen gyors beavatkozást, antibiotikus kezelést igényel. A megfelelő antibiotikum adása ellenére a halálozás magas és a gyógyulás sem mindig teljes.

Magyarországon leggyakrabban a meningococcusok (ejtsd:meningokokkuszok) B és C csoportja és a pneumococcusok okozzák az agyhártyagyulladást. A Világ más területein az „A csoportú” meningococcus okoz járványokat.

Más baktériumok is felelősek lehetnek ezért a súlyos betegségért:

A szülést követő néhány hétben az *E. coli* és a B csoportú streptococcus a leggyakoribb kórokozó, melyek az újszülöttkori agyhártyagyulladásért felelősek.

Az elmúlt évekig a *Haemophilus influenzae b* baktérium is gyakran okozott súlyos fertőzést csecsemők és kisgyermek között. Magyarországon 1998- tól kötelezően, több alkalommal oltják ellene a csecsemőket (Hib oltás), ennek következtében a betegség eltűnően van.

Súlyos betegség a gennyes agyhártyagyulladás?

Ha időben felismerésre kerül a betegség és gyorsan megfelelő kezelést kap a beteg, jó esélye van a teljes gyógyulásra. Azonban minden 10. eset, a szakszerű beavatkozás ellenére halálos végű, vagy tartós idegrendszeri károsodás marad vissza. Ez lehet halláskárosodás (süketség), részleges bénulás, epilepszia, a beszédközpont károsodása, tanulási képesség csökkenése vagy figyelemzavar. Évekig tartó orvosi kezelésre, gyógytornára és kiegészítő foglalkozásokra lehet szükség. Előfordul, hogy életreszóló a károsodás.

Hogy lehet megállapítani, hogy agyhártyagyulladása van a betegnek?

Az agyhártyagyulladásnak kezdetben nem mindig jellegzetesek a tünetei. Gyakran influenzára jellemző tünetekkel kezdődik: lázzal, levertséggel, fejfájással.

A L E G F O N T O S A B B

A korai felismerés a beteg életét mentheti meg, a késlekedés tragikus következménnyel járhat.

Az agyhártyagyulladás súlyos betegség, mely gyorsan, néhány óra alatt, vagy lassabban, 1-2 nap alatt fejlődik ki. Az alábbi tünetek külön-külön, vagy együttesen jelentkezhetnek.

Jellegzetes tünetek csecsemőknél

Láz

Hátrafeszített fej

Étvágytalanság

Rémült tekintet

Fejhangú sírás

Eszméletlenség

Nyugtalanság

Bőrvérzések

Minél fiatalabb a csecsemő, annál bizonytalanabban a tünetek. A láz nem mindig magas. A csecsemő „rosszullétére” utal a riadt, szenvedő tekintet, a hányinger, a hányás, az étel, szoptatás visszautasítása és a sikoltozó sírás. Ilyenkor az agyhártyák gyulladása miatt duzzadnak az agyburkok és a koponyán belül fokozódik a nyomás. A fejtetőn, a csontok találkozásánál lévő kutacs - mely egészséges csecsemőknél puha - agyhártyagyulladásakor feszes tapintatú, esetleg kiboltosuló. A baba életveszélyes állapotban van, ha aluszékonyvá válik, ha nem ébreszthető, ha nyaka merev, ha fejét hátraszegve tartja és gerince ívben megfeszül. Súlyosbítja a helyzetet, ha keringési zavar is észlelhető, azaz a magas láz ellenére hűvösek, liláskékek a végtagok.

Mik a jellegzetes tünetei az agyhártyagyulladásnak felnőtteknél?

Hányinger

Magas láz

Fejfájás

Tarkómerevség

Fénykerülés

Gyengeség

Izületi fájdalom

Eszméletvesztés

Hogy terjed a betegség?

Az agyhártyagyulladást okozó baktériumok gyakran kimutathatók az ember orrüregében és a garatjában. Emberről emberre **a nyál közvetíti a köhögéskor, a tüsszentéssel és csókolózással**. Zárt közösségek (óvoda, iskola, kollégiumok, diszkó, szórakozóhelyek) kedvező feltételei a járványos terjedésnek. Emiatt kisgyermek és kamaszok között fordul elő leggyakrabban a betegség. A dohányosok kockázata is nagyobb, mivel a dohányzás károsítja a nyálkahártyákat, így a kórokozó könnyebben lép be a szervezetbe. A baktérium az emberi szervezeten kívül hamar elpusztul, nem vihető át étellel, itallal, tárgyakkal vagy uszoda vizével.

Bárki hordozhatja a baktériumot a torkában, orrában anélkül, hogy megbetegedne. A tünetmentes hordozás nem veszélyes, sőt segíti a védettség kialakulását. Ritkán azonban előfordul, hogy a baktérium áthatol a nyálkahártyán, onnan a vérkeringéssel az agyhártyákhoz jut, és ott gyulladást okoz. A betegség lappangási ideje 2-10 nap.

Okoz-e más megbetegedést is a meningococcus (ejtsd:meningokokkusz) baktérium?

Ez a baktérium a vérkeringésbe jutva ún. szepszist más néven vérmérgezést is okozhat. Ilyenkor a véráramba került kórokozók - már az agyhártyagyulladás kialakulása előtt - hihetetlen gyorsasággal szaporodni kezdenek és olyan mérgező anyagok termelődnek, melyek a hajszálerek elzáródásához vezetnek, fontos szervek és a bőr vérellátása romlik. Ennek következménye, hogy a vérnyomás csökken, a vizelet-elválasztás megszűnik, a bőrön bevezések, majd elhalások keletkeznek. Az agyhártyagyulladás és a szepszisz egyszerre is felléphetnek.

A meningokokkusz szepszisz gyorsan, órák alatt alakul ki. Felismerésében a bőrtünetek segítenek. Kezdetben túszúrásnyi piros pöttyök, majd bevérzett, egyre növekedő foltok jelentkeznek. Emlékeztetnek a véraláfutásra, színük azonban sötétbordó, szélük jól körülrajzolható, éles. Lencsényi, forintosnyi foltok formájában bármelyik testrészen, akár a fülcimpán, talpon is lehetnek. A BŐRALATTI VÉRZÉS NEM TŰNIK EL, HA ÜVEGPOHARAT NYOMUNK RÁ, míg más kiütések, rovarcsípések elhalványodnak.

A bőrvérzést azonnal orvosnak kell megmutatni! Figyelni kell a beteg általános állapotát, légzését, ellenőrizni kell a hőmérsékletét (hőmérővel), az alvó gyermek ébreszthetőségét. A hűvös végtagok, az aluszékonyság, a bevérzések szaporodása életveszélyes állapot. A betegnek haladéktalanul orvosi ellátásra van szüksége! Ha ügyelet vagy házi orvos nem érhető el, kórházba kell szállítani. Amíg orvos nem látja, nem szabad felügyelet nélkül hagyni!

Hogy gyógyítják az agyhártyagyulladást?

A betegnek antibiotikumot adnak. A leghatásosabb antibiotikum kiválasztásához vér- és agyvíz-vizsgálatot kell végezni, hogy tisztázzák: baktérium vagy vírus okozta-e a fertőzést. Az agyvizet a gerincscsatornából, kicsi csecsemőknél a kutacs szúrásával nyerik. A beavatkozás alig fáj, sőt, utána enyhülnek a panaszok, a fejfájás, hányinger és a hányás.

A vírusos agyhártyagyulladásra nincs szükség antibiotikus kezelésre.

Mit tehetünk az agyhártyagyulladás megelőzésére?

A védőoltáson kívül nincs hatékony megelőzés. Meningococcus-ban szenvedő beteg környezetében a fertőződés veszélye nagy. A vele szoros kapcsolatban lévők - minél hamarabb - antibiotikumot kapnak, mely elpusztítja a torokban, orrban lévő baktériumokat. Magyarországon az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat (ÁNTSZ) lakóhelyszerinti intézete biztosítja ingyenesen a gyógyszert. Iskolában, munkahelyen csak az egészségügyi hatóság megítélése esetén szükséges az antibiotikus védelem.

Mi a teendő, ha agyhártyagyulladásra van gyanú?

Azonnal beszélni kell orvossal, le kell írni a tüneteket, tanácsot kell kérni! Ha az orvos (házi orvos, ügyelet) nem elérhető, a legközelebbi járóbeteg-rendelésre vagy kórházba kell szállítani a beteget. Minél korábban ismerik fel az agyhártyagyulladást, annál nagyobb esély van a gyógyulásra!

Mit kell tudni a védőoltásról?

A gennyes agyhártyagyulladást okozó egyik baktérium ellen a csecsemőket 2 hónapos kortól kötelezően és ingyenesen oltják (Hib oltás). A meningococcus baktérium két típusa ellen (A és C) több oltóanyag is forgalomban van. Kétéves kor alattiaknak más típusú oltóanyag nyújt hatásos védelmet, mint a két évnél idősebbeknek. Gyakran okoz fertőzést a B csoportú meningococcus is. Ez ellen nincs hatásos védőoltás. Házi orvosától kérjen tanácsot, hogy Önnek vagy gyermekének melyik a legmegfelelőbb oltóanyag!

Hasznos információk: www.oek.hu

Járványügyi tájékoztató (ingyenes zöld szám): 06-80-204-217

Kiadta az Országos Epidemiológiai Központ

1097 Budapest, Gyáli út 2-6.

www.oek.hu

Tel.: 36/1/476-1100 Fax: 36/1/476-1226

A kiadásért felelős: Dr. Melles Márta főigazgató főorvos

Összeállította: Dr. Jelenik Zsuzsanna infektológus főorvos

A tájékoztató célja, hogy széles körben ismertesse, mely fertőző betegségek megelőzésére, illetve leküzdésére állnak rendelkezésre hatékony védőoltások.